

We zien en horen zoveel zaken die ons aan vroegere tijden herinneren... De electorale doorbraak van extreem rechts, niet alleen in ons land maar ook op Europees en wereldvlak neemt angstwekkende proporties aan. Hun vertegenwoordigers bekleden vandaag belangrijke posten op tal van beleidsniveaus. Deze opmars van extreem rechts doet ons huiveren. Beelden uit het verleden doemen weer op. Met veel pijn in het hart moet ik vaststellen dat het geheugen van de mensen kort is.

‘De grootste kwaal waaraan onze hedendaagse maatschappij lijdt, is de onverschilligheid’, zegt Elie Wiesel, Nobelprijswinnaar en zelf kampoverlevende. Daarom is de rol van de school, van de leerkrachten zo belangrijk. Zij hebben dagelijks contact met de jongeren, kunnen hen inlichten over het verleden en wijzen op de link tussen vroeger en nu. Dit zet de jongeren aan om over deze moeilijke problematiek verder na te denken. Het moet de jeugd duidelijk gemaakt worden dat ook hun stem belangrijk is en kan zijn. De hoge verkiezingscores van de extreemrechtse partijen zijn een alarmsignaal, zij bedreigen de democratische instellingen.

Ik heb bij mijn lezingen veel bekwame en gemotiveerde leerkrachten ontmoet. In onze gesprekken achteraf merk ik telkens dat zij het erg op prijs stellen dat ik een link leg tussen gisteren en vandaag. Ik krijg hieromtrent ook veel brieven, echte hartverwarmers.

Met mijn ervaringen uit de kampen help ik jongeren na te denken over de hen omringende wereld. We onderzoeken welke de problemen zijn, denken na over mogelijke oplossingen, samen bekijken we tot wat fascistoïde reflexen, zowel in denken als in doen, kunnen leiden.

Tijdens mijn lezingen leg ik altijd een verband tussen de wereld van toen en die van vandaag. Ik wijs hen op de verbanden tussen het wereldbeeld van het nationaalsocialisme en de gedachten van de huidige extreemrechtse partijen. In de nationaalsocialistische ideologie werd een onderscheid gemaakt tussen de mensen: de zuiverheid van het ras werd benadrukt. De eigen volksgemeenschap onder leiding van de leider werd beschouwd als het hoogste ideaal. De levensruimte van het eigen volk moest gevrijwaard blijven. De *Führer* was het sluitstuk van de staat, de staatspartij de verdediger van de eigen ideologie. Al wie inging tegen deze opvattingen, diende geweerd en verwijderd.

Vandaag horen wij weer deze taal. In hun jeugdig enthousiasme lopen sommige jongeren warm voor deze ideeën. De levensdrang, eigen aan hun leeftijd, doet hen soms marcheren achter vlaggen met onbekende lading. Scanderen zij soms slogans waarvan zij de draagwijdte en de inhoud onvoldoende inschatten. Zij zoeken naar eenvoudige antwoorden op maatschappelijke problemen, worden aangetrokken door ‘de zondebokkenpolitiek’. De Joden waren de zondebokken van gisteren. Vandaag zijn dat de gastarbeiders, de buitenlanders, allochtonen, politieke vluchtelingen, homoseksuelen... En morgen zijn weer anderen de schuld van economische recessie.

Er zijn momenteel heel wat economisch-maatschappelijke problemen die de mensen een gevoel van onveiligheid geven: werkloosheid, armoede, criminaliteit, het druggebruik. Dat allemaal op de rug van migranten schuiven, lijkt mij erg gemakkelijk en zoeken naar goedkoop succes. Wie of wat is de ware schuldige? Ook hier zouden politici zich eens goed moeten over bezinnen, zij zouden op deze problemen grondiger weerwerk moeten bieden. Sommige mensen zeggen: ‘Er zou weer een sterke man

moeten komen, anders worden die problemen niet opgelost.' Wij hebben zo'n sterke man bezig gezien. Ook hij heeft toen heel wat beloofd. Hitler heeft dingen opgelost. Door het aanleggen van autowegen, het bouwen van fabrieken, kon hij nieuwe werkgelegenheid creëren.

Jan Modaal was tevreden, had opnieuw werk, er was weer brood op de plank. Maar zag niet dat de economie voornamelijk afgestemd werd op de wapenindustrie.

Ik kan niet voorspellen of het met de huidige extreemrechtse tendensen zo'n vaart zal lopen. Ik ben geen waarzegster. Ik kan alleen maar zeggen dat de politieke ontwikkelingen van de laatste jaren in ons eigen land, Europa en de wereld, me verontrusten; dat ik er bang voor ben. Ik denk hier onder meer aan de grafschendingen in Duitsland en in Frankrijk, ze laten zelfs de doden niet rusten. Deze extreemrechtse groeperingen en partijen maken misbruik van de door hen zo verguisde democratie om deze democratie te verzwakken. Heel wat van deze extreemrechtse groeperingen en partijen hebben duidelijke aanknopingspunten met het fascisme. Ze willen geloofwaardig overkomen. De verpakking is mooi en de koopwaar wordt handig aan de man gebracht. Hoewel ze in de grond erg anti zijn, willen ze toch de indruk wekken dat ze een democratisch alternatief voorstaan. Hun aanhang komt meestal uit alle lagen van de bevolking, waarvan zij zogezegd de spreekbuis zijn. De slogan 'Eigen volk eerst' is duidelijk. Wie verondersteld wordt de belangen van de bevolking te bedreigen moet het land verlaten: gastarbeiders, vluchtelingen...

Veel jongeren vragen me: 'Wat is nu het ergste wat u hebt meegemaakt? Daar kan ik moeilijk op antwoorden. Alles was erg. Maar wat me altijd getroffen heeft is dat de jongeren de eerste slachtoffers zijn. Vroeger en ook nu. En dan denk ik aan de kinderen in de steden van Zuid-Amerika, in Irak, in Afrika, overal ter wereld waar wantoestanden heersen. Mensen, jongeren van deze wereld, eerbiedig de nagedachtenis van miljoenen mensen die geen boodschap meer hebben kunnen geven omdat ze verdwenen zijn. Help ons, wij die onze laatste levensjaren meemaken, opdat er nooit meer een Auschwitz, een Birkenau, een Ravensbrück, een Mauthausen, een Bergen-Belsen, een Sobibor, een Majdanek... zou bestaan.

Gebruik onze getuigenis over al de wandaden ten gevolge van de nazi-ideologie, opdat dit nooit meer zou gebeuren. Wees waakzaam opdat er nooit een staatsvorm zou ontstaan die opnieuw tot zulke daden zou kunnen overgaan. Wees nooit onverschillig voor datgene wat in je omgeving gebeurt. Werk, met je eigen middelen, met je eigen mogelijkheden, binnen je eigen ruimte, aan een maatschappij van vrede, gelijkheid, broederlijkheid en verdraagzaamheid. Maak gebruik van de democratische vrijheden, van je recht op vrije verkiezing en meningsuiting.

Het fascisme is wel met de wapens overwonnen, maar in de geest van vele mensen woekert het als een kanker verder, vandaag onder de vorm van racisme.

Daarom zal ik tot mijn laatste adem blijven getuigen. Iedere mens wordt in vrijheid geboren, iedere mens moet kunnen opgroeien en zich ontplooien in een vrije wereld. Ik kan het niet genoeg benadrukken: Vrijheid is voor mij nog steeds het belangrijkste woord uit de woordenschat.

Uittreksel uit het boek Regine Beer · Mijn leven als KZ A 5148 - Paul De Keulenaer